

SLUTTRAPPORT

Prosjekttittel: «Døve foreldre må også vite hva som skjer»
2018/HE2-235448

Mai 2020

Forord

Døve utgjør en liten minoritet i Norge, og en opplevelse som mange døve foreldre har er at de ikke er med i et "foreldremiljø". Selv om mange døve har venner som også er foreldre, er det ikke en selvfølge at barna går på samme skole eller er på samme alder. Mange døve foreldre går glipp av den uformelle praten mellom foreldre til barn i samme klasse eller i nabolaget. Det kan ofte føles litt ensomt - og siden døve ofte møter fordommer kjenner mange døve en frykt for å bli vurdert som mindreverdige foreldre. Det er ikke uvanlig at døve foreldre opplever seg diskriminert som foreldre i løpet av den tiden de oppdrar barn, også fra aktører i det offentlige. Derfor er vi så glade for at vi i dette prosjektet både har produsert god informasjon til døve foreldre samtidig som vi kan vise døve foreldre som gode rollemodeller som foreldre. Så vi kan bidra til både informasjon og selvtillit til døve - de kan være like gode foreldre som alle andre!

Det har vært morsomt og givende å kunne produsere dette som et godt samarbeid mellom to spisskompetansefelt - sexologi og tegnspråkproduksjon. Ekstra hyggelig er det at i skrivende stund har vi allerede fått enda et nytt Dam-prosjekt om seksuell helse, så samarbeidet fortsetter!

7. mai 2020
Sandefjord/Oslo

Stine Kühle-Hansen og Vivi Hurtley Thordarson

F.v: Helene Winge (tegnspråktolk), Stine Kühle-Hansen og Vivi Hurtley Thordarson

Innholdsfortegnelse

Sammendrag.....	4
Bakgrunn for prosjektet.....	4
Målsetting.....	5
Målgruppe	5
Foreldre en viktig ressurs.....	6
Resultater, vurdering av resultat- og effektmål.....	6
Effektmål.....	7
Resultater og resultatvurdering.....	7
Prosjektgjennomføring	8
De 8 filmene.....	8
Filmtitlene	9
Om samarbeidspartnerne.....	10
Filmproduksjonsselskapet	10
Fagperson med sexologisk kompetanse	10
Norges døveforbund	11
Oppsummering og videre planer	11
Referanser	12

Sammendrag

Et vellykket prosjektsamarbeid i perioden 2018 - 2019 resulterte i åtte filmer som viser «Samtaler om seksualitet» (SOS) formidlet av foreldre til foreldre. Filmenes budskap og replikker har tatt utgangspunkt i typiske dilemmaer som foreldre møter og kan trenge mer kunnskap om som oppdragere. Filmenes faktafokus og positive vinklinger er både oppklarende og skamreduserende. Profesjonelt produserte filmer med kvalitetssikret sexologisk kunnskap om hvordan samtale med hverandre og være forbilder kan bidra til at barn og unge opplever foreldrene sine som mer kompetente og tillitsvekkende å prate med om kropp, seksualitet, selvtilit og grenser. Filmserien er ikke-moraliserende, ikke-heteronormativ og humørfylt. Filmene ligger blant annet gratis på Tegn.tv.no og er delt med målgruppene, relevante utdanninger og portaler for foreldre.

Skjerm bilde fra nettsiden tegn.tv/film/sos

← → ↺

Ikke sikker | tegn.tv/film/sos/

tegn.tv

Produsert av SUPERVISUELL

Samtaler om seksualitet

Foreldres tanker om kropp, grenser og selvtilit

Om klitoris og andre fakta

Foreldre kan med ord og bøker legge til rette for at barna og ungdommene får tilgang til oppdatert kunnskap og lettere mestrer å snakke om kropp og følelser.

Seksualitet er mer enn samleie

Foreldre viser her i praksis og med ord hvordan man setter grenser, både hvordan man kan si NEI, hvordan man kan si JA og hvordan man kan komme med forslag.

Kroppspositivisme

Når voksne i en familie snakker positivt om kropp i alle fasonger, i alle aldre så kan det øke ungdommens selvfølelse og stolthet over egen kropp slik den er.

Vær åpen om seksualitet og porno

Når foreldre bruker et oppdatert ordforråd om hva som er lov og ikke lov å gjøre blir ungdommene mer kunnskapsrike og i stand til å ta selvstendige og trygge valg.

Bakgrunn for prosjektet

Foreldre, også døve foreldre, har etterlyst grunnleggende kunnskap om hvordan snakke med barna sine om seksualitet. Forkortelsen SOS gir også et synlig signal om at det haster med seksualkunnskap til foreldre.

Forskning forteller at kunnskap om kropp og seksualitet kan styrke barns selvtillit og evne til grensesetting. Foreldre har hovedansvaret for at barna får trygg kunnskap om kropp, seksualitet og følelser. Det ble planlagt åtte filmer med foreldre i hovedrollene fordi det kan være lettere å ta til seg "informasjon" når man kan identifisere seg med formidleren og situasjonene. Foreldrene er fremstilt som positive forbilder og gode samtalepartnere.

FNs internasjonale retningslinjer understreker at seksualitetsundervisning kan gi barn kunnskap, ferdigheter, holdninger og verdier som gjør det mulig å leve gode liv, skape gode relasjoner og ivareta egne rettigheter gjennom hele livsløpet. Det er godt dokumentert at kunnskap og undervisning bidrar til seinere seksuell debut, ikke tidligere debut. Når skolene også innfører Folkehelse og livsmestring som tverrfaglig tema vil elevene kunne få flere spørsmål de kan diskutere hjemme med foreldre. Et godt samarbeid om seksualitetsundervisningen i skolen kan foreldre bli forberedt på.

Sitat fra Helsedirektoratets strategiplan, side 9, om foreldres rolle

«Barn er best rustet til å bestemme over sin egen seksualitet dersom deres foreldre/foresatte har kunnet kommunisere åpent med dem om kropp, identitet, grenser og seksualitet gjennom hele barndommen. Kunnskap om barn og unges normale seksuelle utvikling og hvordan denne kommer til uttrykk i lek og atferd vil i tillegg gjøre det lettere for foreldre å identifisere seksualatferd som det kan være grunn til å bekymre seg for.»

Målsetting

Prosjektets målsetting var å oppfylle viktige foreldre- og barnerettigheter med å lage tidsriktige informasjonsfilmer om seksualitet og seksuelle krenkelser mot barn og unge på norsk tegnspråk. Siden norsk tegnspråk er et gestueltvisuelt språk, måtte informasjonen formidles som film. Alle filmene er i tillegg tekstet.

Språk er en nøkkelfaktor i hvor sårbare barn og unge er i forhold til grensekrenkelser seg i mellom og overgrep fra voksne. Dette gjelder også generelt for funksjonsfriske barn og unge i Norge – gjennom å kunne snakke om seksualitet står man bedre rustet til å oppnå seksuell autonomi. Foreldre har en nøkkelrolle med tanke på påvirkning og å utvikle språk.

Målgruppe

Resultatmålgruppe: Døve foreldre og voksenpersoner med norsk tegnspråk som førstespråk.
Effektmålgruppe: Deres barn.

Foreldre en viktig ressurs

Filmene bygger på oppdatert sexologisk forskning så innledningsvis gjorde vi litteratursøk slik at vi fikk et kunnskapsgrunnlag. Det overblikket fortalte oss viktige ting, blant annet at foreldre ofte er glemt når seksualitetsundervisning er tema og at det var ingen artikler, bøker og filmer produsert av foreldrene selv. Dette var med på å endre den opprinnelige planen om å ha forskere og fagpersoner i hovedrollene i filmene. Konseptet ble verken at fagfolk snakket *om* foreldre eller *til* foreldre, men foreldre fikk kommunisere *med* hverandre. Vi fikk tro på at det ville bli mer effektivt å la foreldre få hovedrollene og fremtre som kompetente innenfor våre planlagte temaer. Derfor lot vi foreldre henvende seg direkte til foreldre og illustrere konkret med sitt språk og sine situasjoner på den hjemlige arena hvordan foreldre kan være en viktig ressurs.

Under opptak. F.v. Pia Ingelin Veronika Schröder, Vivi Hurtley Thordarson og Torleif Pettersen (fotograf).

Resultater, vurdering av resultat- og effektmål

Allerede i pausene under filmopptak merket vi effekter, foreldre-skuespillerne snakket lett videre om temaene. Filmene ser ut til å åpne opp for dialoger både mellom foreldre og mellom foreldre og barn. Filmene kan påvirke holdningene våre slik som kunnskap kan avlive

myter og feilinformasjon. Vi registrer at «SOS» blir jevnlig sett i likhet med flere andre informasjonsprosjekter som er laget med støtte fra Dam.

Effektmål

Målene våre om å nå ut til foreldre og imøtekomme deres behov for kunnskap om seksualitet og deres behov for kunnskap om samtale-måter ble ivaretatt fra starten av fordi vi hadde målgruppen med oss som brukarmedvirkere i alle ledd. Høy grad av brukarmedvirkning er en viktig suksessfaktor. Om filmenes budskap faktisk, i alle familier, vil bidra til å styrke døve foreldres rolle som seksualoppdragere, kan bli målt med intervju og kvalitativ forskning. Det ligger utenfor dette prosjektet. Men når prosjektet hadde inkludert brukarmedvirkning underveis i hele utviklingen så lover det godt for at filmenes budskap får effekt etter planlagte mål.

Resultater og resultatvurdering

Underveis i utviklingen av filmene testet vi manus og filmer på utvalgte foreldre og barn for å kvalitetssikre filmene. De gav svært positive vurderinger av konseptets innhold og form. Noen av tilbakemeldingene fra målgruppene var at filmene formidlet nyttig fakta og viste gode måter å samtale på. Ideen at foreldre kan fungere i hovedrollene og som positive forbilder ble tatt godt imot både av de voksne og av barna. Det er vanskelig å måle effekten av informasjon, men målgruppene har gitt uttrykk for at de er veldig fornøyde og lærer mye av «SOS». Filmene er delt mange ganger på Facebook, Instagram, Snapchat og YouTube (<https://www.youtube.com/watch?v=42hjEH9AR0A>), både blant døve og hørende. En ikke-tegnspråklige aktør, magasinet Cupido, bidro med å formidle informasjonen og omtalte filmene svært positivt. De har over tretti års journalisterfaring med å formidle seksualitet og sexologisk forskning på en lettfattelig og stuerten måte og har over 60000 lesere i måneden.

Opptak av «11 bud» med Johannes Rødbotten

Prosjektgjennomføring

Prosjektets arbeidstittel var opprinnelig «Døve foreldre må også vite hva som skjer». Den ble endret til «Samtaler om seksualitet» med undertittelen: Foreldres tanker om kropp, grenser og selvtillit. Produktivt samarbeid med gode rolleavklaringer og tilrettelegging for flyt i kommunikasjon gav resultater og prosjektets mål ble oppfylt, kom vi frem til etter en intern evaluering.

Prosjekt "SOS" ble gjennomført i seks faser der alle involverte hadde definert hovedansvar.

Fase 1: konsept og foreldre-cases velges,

fase 2: manusutvikling,

fase 3: manusøving og tilrettelegging for tegnspråk,

fase 4: styling og opptak,

fase 5: redigering og norsk teksting,

fase 6: distribusjon av filmene,

Supervisuell med Vivi Hurtley Thordarson som prosjektleder leverte alt innen film, media og kommunikasjon, samt plukket ut dyktige skuespillere som kunne spille foreldre og beherske tegnspråk.

Fagansvarlig, Stine Kühle-Hansen, utviklet manus og tilførte case sexologisk kunnskap, samt ideen om høy grad av brukermedvirkning; foreldre i alle rollene.

De 8 filmene

Å finne riktig location var viktig for oss. Rommet eller stedet skulle gi en trygg og behagelig stemning rundt dialogene. Hver film fikk en hel dag til å gjennomføre og finpusse på dramatiseringer. Samtalene skulle få en glød, nærhet og virke tillitsvekkende på tilskuerne; foreldre.

Vi er veldig fornøyd med utvalget av skuespillerne. De viser på alle vis mangfoldet av foreldre og foreldrepar og vil derfor bidra til å styrke tilskuernes identifikasjon. Å kunne kjenne seg igjen er en viktig faktor for å lytte til budskap og føle et fellesskap.

Våre åtte ulike hjemlige situasjoner ble; kjøkken, stue, soverom, treningsrom, hage, badstu og bil. Hvert sted ble innredet og stilet for å gi en varm og ryddig ramme til dialogene. Den siste filmen sammenfatter foreldrerådene i "11 bud" der en foreldre formidler hvert bud.

Filmtitlene

Alle filmene er publisert på tegn.tv.no med en tittel og kort ingress. Nedenfor er disse listet opp. I all formidling gjelder det å velge ut det viktigste av det viktige. Vi valgte slik:

Om klitoris og andre fakta

Ingress - Foreldre kan med ord og bøker legge til rette for at barna og ungdommene får tilgang til oppdatert kunnskap og lettere mestrer å snakke om kropp og følelser.

Seksualitet er mer enn samleie

Ingress - Foreldre viser her i praksis og med ord hvordan man setter grenser, både hvordan man kan si NEI, hvordan man kan si JA og hvordan man kan komme med forslag.

Kroppspositivisme

Ingress - Når voksne i en familie snakker positivt om kropp i alle fasonger, i alle aldre så kan det øke ungdommens selvfølelse og stolthet over egen kropp slik den er.

Vær åpen om seksualitet og porno

Ingress - Når foreldre bruker et oppdatert ordforråd om hva som er lov og ikke lov å gjøre blir ungdommene mer kunnskapsrike og i stand til å ta selvstendige og trygge valg.

Seksuell refleks er ikke samtykke

Ingress - Her snakker foreldre om helse og uhelse, og om hvordan kroppen fungerer og hvor viktig det er at barn får innsikt i hvilke reaksjoner som er viljestyrte og hvilke som ikke er det.

Vær rollemodeller

Ingress - Ser barnet at foreldre viser hverandre respekt, deler humor og tar vare på kjærligheten blir det enklere for barnet å sosialisere seg med jevnaldrende.

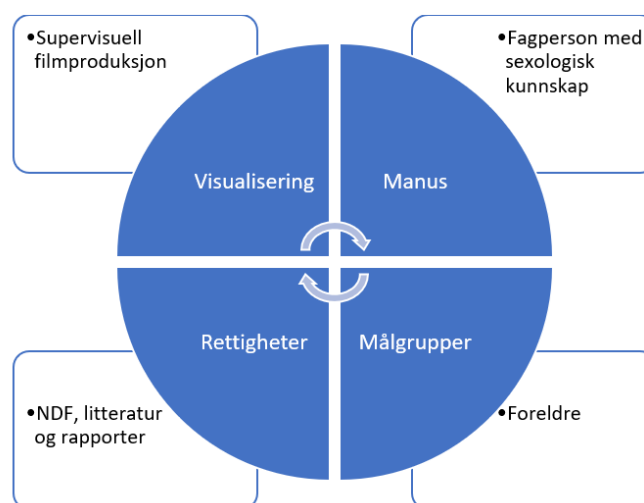
Berøringer og prevensjon

Ingress - Deler dere familiære berøringer som klemmer daglig vil ungdommen føle anerkjennelse og tillit. Trygge relasjoner og et oppdatert medisinskap hjelper ungdom hvis det opplever krise.

11 bud

Ingress - Elleve tips til oss foreldre om hvordan bidra til at barna våre etablerer gode grenser, godt språk om kropp og følelser. Det gjør det enklere for det å sosialisere seg med jevnaldrende.

Om samarbeidspartnerne

Filmproduksjonsselskapet

Supervisuell er et filmproduksjonsselskap hvor alle ansatte er tegnspråklige. Med unntak av tre fast ansatte tegnspråktolker er alle døve/hørselshemmede, også ledelsen. Siden 2015 har Supervisuell etablert seg som et av de ledende tegnspråkprodusentene i Norge, men leverer ellers alt innen film, media og kommunikasjon. Supervisuell har spisskompetanse på tegnspråkproduksjon og universell utforming, men lager også filmer for et generelt publikum, som f.eks musikkvideoer og talespråklige produksjoner. Supervisuell er også en sosial entreprenør, og har fokus på å skape arbeidsplasser for døve/hørselshemmede – også gjennom sine dattervirksomheter NTS Bygg, NTS Rørservice og NTS Kompetanse. Bedriften er omtalt bl.a. her: <https://forskning.no/arbeid-miljo-partner/samarbeid-og-tillit-er-bra-for-gronn-omstilling-og-baerekraft/1564125>

Supervisuell har også ansvar for å drifte nettkanalen tegn.tv hvor filmserien «Samtaler om seksualitet» er publisert. Nasjonalbiblioteket støtter driften av tegn.tv, som opprinnelig ble etablert gjennom flere Dam-prosjekter.

Fagperson med sexologisk kompetanse

Stine Kühle-Hansen er universitetslektor ved Oslomet. Der var hun fagansvarlig for utviklingen av det tverrfaglige masteremnet «Seksuell helse og seksualitetsundervisning». Hun har grunnutdanning som lærer, og blant annet videreutdanningene: «Tiltak mot seksuelle overgrep» (30 sp) fra Høgskolen i Østfold, «Sexologi» ved Universitet i Oslo (10 sp) og Universitet i Agder (60 sp). Hun er autorisert seksualunderviser av The Nordic Association for Clinical Sexology NACS.

Norges Døveforbund (prosjekteier)

Norges Døveforbund (NDF) har eksistert siden 1918 og arbeider for å styrke norsk tegnspråks stilling på alle områder i samfunnet. Målet for organisasjonens virksomhet er å oppnå full deltakelse og likestilling i samfunnet for døve og hørselshemmede. I tråd med dette ønsker NDF å gjøre mest mulig informasjon tilgjengelig på tegnspråk, og har siden 2015 hatt et løpende samarbeid med Supervisuell gjennom flere DAM-prosjekter, inkludert dette prosjektet.

Oppsummering og videre planer

Vi laget åtte gode informasjonsfilmer uten at de oppleves som belærende undervisningsmateriell. De viser samtaler mellom døve foreldre, som er ressurssterke på temaer om kropp og seksualitet. Filmene bevisstgjør foreldre på en avslappet og liketil måte, og foreldrerollene er mulige å identifisere seg med. Suksessfaktorer var å kombinere profesjonelt filmselskap, brukermedvirkning og sexolog. Prosjektet er avsluttet, men filmene sees på blant annet tegn.tv.no, et permanent og gratis tilbud. Internevaluering var svært god og partene vil samarbeide om nytt filmprosjekt rettet mot ungdom.

Referanser

Barne-ungdoms- og familiedirektoratet (2019). *Foreldrehverdag.no* bygger på International Child Development Programme (ICPD) og legger vekt på samspillet mellom voksne og barn. Lenke <https://www.klikk.no/foreldre/helse/nar-skal-du-snakke-med-barna-om-sex-6745509>

Helse og omsorgsdepartementet (2016). *Snakk om det!* Strategi for seksuell helse (2017-2022). Lenke <https://bit.ly/2zUfZGK>

Mossige, S. & Stefansen, K. (2016). *Vold og overgrep mot barn og unge*. Omfang og utviklingstrekk 2007-2015, (NOVA-rapport 5/16). Lenke <https://bit.ly/2HmBhTq>

Pryke Rachel G. (2002). *Parents are an untapped resource in sex education*. BMJ 2002; 325 :600
Lenke doi: <https://doi.org/10.1136/bmj.325.7364.600>

Supervisuell (2019). *Samtaler om seksualitet- Foreldres tanker om kropp, grenser og selvtillit*. Informasjonsfilm
Lenke <https://tegn.tv/film/sos/>

Steine, I., Milde, A.M., Borvatn, B., Grønli, J., Nordhus, I.H., Mrdalj, J., & Pallesen, S., (2012). Forekomsten av seksuelle overgrep i et representativt befolkningsutvalg i Norge. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, 49 (10), 950–957. Lenke <https://bit.ly/2JLCjtY>

Vildalen S. (2014). *Seksualitetens betydning for utvikling og relasjoner*. Gyldendal Akademiske.

World Health Organization (WHO). (2010). *Regional Office for Europe and BZgA Standards for Sexuality Education in Europe*. A framework for policy makers, educational and health authorities and specialists. Federal Centre for Health Education, BZgA Cologne
<https://bit.ly/2kiwDNM>